

162/10.

Det historiske Museumsvæsen har sit Midtpunkt og sine Yderkredse, som dette findes paa alle andre Omraader. Malerkunsten strækker sig fra Krøyers Pensel til Olietrykket, Theatret fra Skuespilhuset paa Kongens Nytorv til Biografen, Museumsvæsenet fra Rosenborg og Nationalmuseet til det her karakteristisk skildrede Museum:

Til Paaske aabnes i »Lars Mathiesens Minde« i Allégade en Udstilling af gamle frederiksbergske Billeder og andre Minder om en svunden Tids Frederiksberg-Idyl. I den lange, lave Længe, hvor Lars var Traktør i mange Aar, vil man genrejse nedbrudte Skillerum for, saavidt muligt, at føre det Indre tilbage til den gamle Skikkeise.

Udstillingen arrangeres af Forfatterne Kaj Holberg og Knud Bokkenheuser med Assistance af Kunsthandler Grosell, og man haaber dristigt at kunne holde den aaben Sommeren igennem med to Bokkenheuser'ske Foredrag hver Dag.

Vi véd næsten ikke, om vi tør røbe, hvad man har betroet os: at Udstillingen bl. a. vil rumme saadanne Kuriosa som en Pibe, af hvilken Skjaldenes Adam har røget med egen Mund, Frederik den Sjettes L'hombre-Jetton, et Naalehus, der har tilhørt Prinsesse Wilhelmine og et malet Portræt af Lars Mathiesen, fundet i Helsingør og ikke hidtil udstillet. Der er noget at glæde sig til.

(Dagbladet d. 14. Marts 1915.)

Ingen vil bryde Staven over selv det alleryderste Punkt: Olietrykket hos Husmanden er bedre end den bare Væg; Filmen har sit lovlige Publikum, og Lars Mathiesen faar med Rette Tiltrækning. Selv i det alleryderste er der noget af Værd.

Men at det ikke har Krav paa Statsmidler, er dog klart, heller ikke det næstyderste eller det derpaa følgende. Men hvor er da det Punkt i den hele Række Stadier mellem det centrale og det mest periferiske, hvor Kravet paa Statsstøtte er berettiget? Det vilde ialfald administrativt set være en Fordel, om der paa hvert Omraade kunde peges paa et bestemt Punkt; man maa saavidt muligt have et bestemt Princip, hvorefter der skjælnes mellem, hvad der hører til det centrale, der har Krav paa Statsstøtte, og det periferiske, der ikke har det.

For Museumsvæsenet kan der peges paa et bestemt Punkt; der kan findes bestemte Principper, hvorefter Skillelinien kan drages. Her nævner jeg blot det, hvorfor der er Brug i den foreliggende Sag: til det centrale hører det ægte og sande, til det periferiske det uægte og usande. Her er det Princip, som administrativt behøves, som kan hævdes, og hvorved der ikke gribes fejl. Udover Grænsen mellem ægte og uægte kan man ikke gaa uden Fare for at glide fra Museet helt ud til Voxkabinettet, hvori der jo ogsaa er noget godt.

Naar nu Talen er om Statsunderstøttelse til den ny Borgmestergaard i Aarhus, saa er det klart, at den har sin Plads udenfor Skillelinien: ikke mellem det ægte og sande, men i det imiterede og kopierede. Dette gjælder først Bygningen. Selve dens Plads er usand, i Haveselskabets Have i Stedet for midt i Byen. Med Urette udgiver den sig for at være den gamle Bygning, idet den to Gange har været nedtagen indtil Grunden. Den er uægte og imiteret, naar intet andet end en Del af Skelettet er gammelt, og naar alt, hvad der ses udvendig og indvendig, er nyt, undtagen hvor Skelettet træder frem. En af Fløiene er fuldstændig ny ligesom meget navnlig af nederste Stokværk. Dertil har Bygningen forhen set anderledes ud, end den nu staar. Der var nemlig først tre Stokværk, ved 1800 derimod kun to, med Tagværk fra samme Tid. Nu er der ligeledes to Stokværk, men med Tag og Gavl fra 16. Aarh., gjort efter Forbillede i en anden By. Natur-

Jean Dischtor (Lactagnan)
Otte Foredrag af mine Foredrag
sendes til den næstkomende. De
blev allerede trykt i det sidste
Miscelane. H. J. S.

En hvidt Skulptur
for det gamle Frederiksberg
Længe om de gamle
dage. Kritikkene og de
Kunsten.

ligvis skulle gamle Bygningsrester søges bevarede, om saa skal være ogsaa ved Flytning. Men naar man benytter de gamle Levninger til at fremstille en ny, komplet Bygning, saa maa den ikke udgive sig for at være oprindelig. Heller ikke er det gamle paa denne Maade blevet bevaret, idet det i Virkeligheden er gaaet tabt mellem det nye, fra hvilket det ikke kan skjælnes. Dernæst Indholdet. Det skal ikke være et Museum og ikke Samlinger, hvilke ifølge Overenskomst ere forbeholdte den ældre Institution i Byen, men derimod »Interiører«, hvorved betegnes, at Sagerne skulle anbringes, som hørte de sammen og havde de hjemme her. Saaledes tilsigtes noget usandt; thi det opstillede har ikke staaet her og har ikke hørt sammen. Det skal virke som en oprindelig og ægte Helhed, men er nysammensat og uægte. Det kan ikke engang betegnes som en Imitation eller Kopi, men maa rettere siges at være frit lavede Udstyr med tilfældige Bestanddele hentede allevegnefra. Om nu dette fremstiller sig som og udgiver sig for sandt og ægte, saa synes det snarere at maatte betegnes som falsk. — Det ægte Fortidsinteriør er en dyrebart Skat, det uægte er ved sin indre Usandhed utaaleligt.

Sagen maa dog ogsaa ses fra den anden Side — den vil da staa klarere. Der er virkelig gjort meget for at værne om Borgmestergaardens Ægthed og den historiske Sandhed. Bygningen er vel ikke gjenreist paa sin gamle Plads, men dog ved den By, hvori den har staaet. Ja, om den var flyttet f. Ex. til Ris Skov eller til Horsens, da havde det været langt fra Sandheden; men hvor Bygningen nu staar, er det ialfald saa nært, som man har kunnet komme det. Saaledes er ogsaa den nye Bygnings Plan og Reisning sand — ialfald saa temmelig; Bjælkeværket er det gamle — forsaavidt det ikke har maattet fornyes; der er ikke tilført fremmede Bestanddele — det vil dog sige noget fra andre Gaarde i Byen og fra Kolding; Vægdekorationerne ere da ægte nok, idet de ere kalkerede over de oprindelige Rester — men rigtignok nymalede og supplerede. Saaledes alt det øvrige; Møblerne omkring i Stuerne ere gamle og ægte ligesom Billederne paa Væggene — men ikke oprindelige i disse Stuer eller paa disse Vægge, eller alle fra Aarhus, eller blot fra Jylland. Men i hvert Fald maa det hævdes, at alt er saa ægte og sandt, som det har kunnet opnaas, og mere kan man virkelig ikke forlange.

Det samme kan man sige om den historiske Roman. Den holder sig ogsaa saa nær som muligt til Sandheden, og meget er jo ligefrem kalkeret over Beretningerne. Men hvor Stoffet manglede, der er der tildigtet, og om Enkelthederne ved man jo ikke meget. Det var maaske ikke i Skanderborg, men i Vordingborg, at Hertugen mødtes med Kongen, og den sidste bar maaske ikke Læderkøllert, ligesom det omtalte Skjænkebord maaske ikke stod i det Værelse. Men det hele gaar dog ikke udenfor det historisk kjendte, ligesom Scener og Dialog har et godt historisk Præg — saavidt muligt.

Borgmestergaarden er en saadan, saavidt muligt historisk Roman. Samme Blanding af gammelt og nyt, samme Frihed til at flytte om med og tilsætte Enkeltheder, samme Formaal at fremstille historiske Helheder, der skulle bibringe den Illusion, at de ere fuldt sande og ægte, skønt de kun tilnærmelsesvis eller delvis ere det. Herimod skal nu intet indvendes, skjønt mange ved den historiske Roman og vel endnu mere ved det romantiske Museum ere ubehagelig berørte af Blandingen og fore-

ikke kunne tilfredsstille, idet de ikke kunne holde det rent og sandt, opblandet med Imitation, som det maa være paa disse Steder, og naar tillige nogle af de mange Muligheder ere komne til Udfoldelse, som ligge for denne særlige Kunst. Ved Grænsen mellem det kunstneriske og det artistiske staar vistnok de imiterede Interiørers og Exteriørers Fremtid.

Ved at betragte Borgmestergaarden fra den anden Side ere vi komne om paa den rette, kunstneriske Side af Sagen. Vi vende nu tilbage til det historiske Museumsvesen og til den ovenfor opstillede Sætning, at Grænsen for Statsunderstøttelse dertil maa sættes ved Skjellet mellem ægte og uægte, mellem Original og Imitation. Det kunde mulig findes, at dette er for strengt og snævert afstukket. Man ved jo dog, at der kan gjøres fuldstændig illuderende Kopier; en Skabelse af Borgmestergaardens Art kunde maaske menes at have Krav paa offentlige Midler ved at være en saadan skuffende Efterligning.

Jeg ser dog ikke rettere end, at dette Standpunkt ikke kan forsvares. Forholdet har virkelig Interesse, men kan naturligvis her kun antydningvis undersøges. Saavidt vides taler al Erfaring for, at Skjellet netop staar mellem Original og Imitation, og ikke hinsides selv den bedste Efterligning. Man huske, hvor afgjort moderne Kunstimitationer ere udelukkede fra ethvert offentligt Museum af Rang — hvor fintfølede man er selv overfor Marmorkopier efter Thorvaldsen, naar ikke hans egen Haand har gjort dem til Originaler — hvor ubarmhjertig man i vor Tid fjærner selv de bedste Suppleringer fra den antike Skulptur. Efterligninger kunne være udmærkede, men det maa blive en privat og personlig Sag, om man kan taale dem; Offentligheden holder sig fjærnt og dermed ogsaa Statsunderstøttelsen. Man ser det paa et Punkt som det, at en bekjendt, fortræffelig Kopi efter den sixtinske Madonna kunde tiltale en høitkultiveret Kreds paa Ise-linge, men at dette Billede aldrig kunde faa Plads paa Nationalgalleriet. Man indvende ikke, at Staten dog med bedste Grund støtter en Afstøbningssamling; thi fra dette Punkt kan der just hentes et godt Bevis for, at Skjellet staar mellem ægte og uægte. Gipsafstøbningen er nemlig ikke uægte, som heller ikke anden mekanisk Kopiering; den træder blot i Stedet for Originalen, men vil ikke illudere. Dette tilsigtes derimod ved Borgmestergaarden.

Af denne Sags mange andre Sider og af det store Stof, som staar til Raadighed fra Ind- og Udland, maa enkelte Punkter blot berøres. Anbringelsesstedet har meget at sige. I Herning er den imiterede Bondegaard med dens kunstige Opstillinger maaske tilladelig; men i København er sligt umuligt, som det vides fra de Bernhard Olsenske Huse i Kongens Have. Men at Aarhus skulde være saa provinsiel, at Borgmestergaarden i Længden kunde klare sig, det tror jeg ikke. Indholdet bestaar for en Del af »Laan« fra de store Museer, det vil sige: udskudte Ting, som man ikke nogensinde vil have tilbage igen. Selvfølgelig er det ringe Sager, hvis eneste Berettigelse til Udstilling i en offentlig Samling vilde være, at de vare stedlige Minder. Men alt det »laante« er andetstedsfra, og det stedlige, som har noget Værd, skal ifølge Overenskomst Byens gamle Museum have. Borgmestergaardens Indhold synes saaledes nærmest at maatte henhøre paa den private, nøisomme Tilfredstillelses Omraade eller til det bredt offentlige Fornøielsesvesen. Men til disse Retninger plejer der ikke at gives Statsunderstøttelse.

sig Jfr. Karstensen

Det afgjørende Skjøn i en Sag af foreliggende Art kan ikke tilkomme Majoriteten i et Kommunalraad eller stedlige Autodidakter, der ikke ere skolede til saadanne Anliggender, enten i Ungdommen eller senere i Livet. Ligesaalidt kan det tilkomme det store Publikum, som — dog altid kun for en Tid — er tilbøieligt til at foretrække Voxkabinetet for Skulpturmuseet og Lars Mathiesens Hus for Nationalmuseet, dette simpelthen fordi de første Steder kunne gøres »morsomme«; ligesom Dyden ere jo Videnskaben og Sandheden i Reglen kjedeligere end deres Modsætning. Ellers vilde de være mere søgte og betale sig.

Denne Fordel har den modsatte Retning, ogsaa paa Museumsvæsenets Omraade. Derfor gjenreises Lars Mathiesens Hus i Allégade; derfor opstilledes Borgmestergaarden som et Tiltrækningsmiddel paa Lands-Udstillingen i Aarhus, hvor den jo ellers intet havde at gjøre; derpaa hviler alt, hvad der henhører under Kategorien »Alt Berlin« paa Udstillinger og Forlystelsessteder, paa Skandsen ved Stockholm som i Tivoli hos os. Publikum og Pengene gaar i den Retning; den behøver ikke Statsstøtte.

Den Fremdrift, som findes ved denne Branche, beror for en Del paa, at den let finder en saakaldt »Driftsleder«, til hvem der nu søges et Statstilskud i Aarhus. De historiske Provindsmuseer have ikke nogen saadan lønnet Drivkraft. Erfaringen tilraader imidlertid ikke at optage dette. I Stockholm, hvor »Interiør-Retningen« først viste sig her i Norden og fik en energisk Anfører, er det nemlig gaaet saaledes, at da Føreren gik bort, forsvandt ogsaa de usande og paa Illusion beregnede Interiører: de findes nu ikke i »Nordiska Museet«, hvor Anordningen er mønsterværdig. Et godt Exempel paa sund og sand Opstilling giver hos os navnlig Hjørring Museum. Hvad man i Stockholm, belært af Erfaringen, har vendt sig fra, det søges der nu Statsunderstøttelse til i Aarhus. Det synes rettere, at de, som have skabt denne Institution, ogsaa opretholde den. Til de over 50 historiske Museer, som findes her i Landet, vil der ellers komme ligesaa mange Interiør-Museer, helst hvert med en hel Bydel.

Sagen har da en stor Betydning. Denne Betæknings Længde og Alvor maa undskyldes af, at den nødvendigvis har maattet føres ud over Borgmestergaarden til alt det uægte Interiørvæsen, der tilsigter at illudere ved et forlorent eller imiteret Apparat, ligefra de udstoppede Moskusoxxer i forloren Sne paa Kronborg til de nymalede Vægornamenter i Aarhus-Bygningen.

Jeg skulde da tjenstligst udtale som min Overbevisning, at Grænsen for Statsunderstøttelse til historisk Museums-væsen maa sættes ved Skjellet mellem Ægte og Uægte, Original og Imitation, og at den nye Borgmestergaard med alt lignende staar udenfor Grænsen og maa overlades til privat Virksomhed.

jo - Odense!

*ja men stadig paa
Grundlag af Interiør!*